

in op de
f van Ja-
natorische

chtvaardig-
t interesse-
ekkend is
ers, waar-
de nadere
een ern-
teur zich
over mo-
bescher-
kritiek te
d. En zijn
giging van
jult, om
et geloof
een ewig-

over de
og nader
correlatie
arths be-
an Rulers
an belang
p van de
dierd uit-
goed ver-
lig! „Met
een nieuw
de gave
waardoor
weer ge-
anduiding
laar dan
rom hier
— toch
elkaar zal
attingen-
bjectieve
ngeloovi-
vertrou-
voor, dat
motiveerd
alle cau-
t.o.v. de
stru-
het stuk
het boek-
en zóó
het ware
gericht

MMER.
2e druk,

zeer veel
de infil-
en bij ons
herdruk.
van Ge-
de auteur
verwerkt,
dat het
veezig zijn
kommen-

de auteur
even toe;
de argu-
had ik
n. Zoo is
t als on-
van harte
nines in
zijn kom-
arperiode
n en mo-
chtig, en
en werk
let maar
Waarmee
ontbreekt.
is er een
ook dit.
K. S.

LEVEN

veg gaat.
de Evan-
n en met
Hij neder-
zittende
meld had
wandelde
vermoed
te Sichar
maritaan-
ver haar

weende en haar het ras naderende oordeel voorspelde; op den dag Zijner opstanding Zich voegde bij de, met sombere gedachten vervulde, Emmausgangers en hun de Schriften opende, gelijk Hij op den morgen van den Hemelvaartsdag voor het laatst met de elfen den Olijfberg opklom, sprekende met hen over de komst van het Koninkrijk Gods.

Wij lezen daarvan niet met zooveel woorden, maar uit de geschiedenis zelf, zooals die ons in het Evangelie beschreven wordt, is het ons duidelijk, dat ook de Heiland van Zijn Vader het gebod ontvangen had, dat Hij het volk Israël, en in het bijzonder Zijn jongeren, de geheimenissen van het Koninkrijk der hemelen zou openbaren, als Hij langs den weg ging. En hoe is Hij hierin den Vader gehoorzaam geweest!

Maar ook van ons, vaders, eischt de God des Verbonds, dat wij tot onze kinderen zullen spreken van Zijn wonderen, van den rijkdom Zijner genade, van de vastigheid, de beloften en de eischen van Zijn verbond, niet alleen als we met hen thuis zijn, ook als wij met hen langs den weg gaan. Ons verkeer met hen moet er altijd op gericht zijn, als iets vanzelfsprekends, dat zij al beter den Heere, Zijn dienst en Zijn Woord leeren kennen. Zooals de zoon niet anders kan, dan licht en warmte uit te stralen, en daarmee vrolijkheid en vruchtbaarheid rondom zich verspreidt — zoo zal van de waarlijk godvruchtige ouders overal en altijd, waar ze de kinderen om zich heen hebben, iets moeten uitgaan, waardoor hun kennen van den Heere en hun leven voor den Heere wordt verrijkt; dus ook als we met hen langs den weg gaan.

Als de vader met zijn jonge volkje uit wandelen gaat, de stad uit, de velden of bosschen in, waar overheen zich de hemel welft, dan moet het voor hen zijn, alsof ze de toonzalen binnentreden van wat de Heere gewrocht heeft. En daarom de oogen en ooren, en gevoel ook het hart open! Want altijd en overal is er iets moois, iets wonders, iets heerlijk te zien en te beluisteren. En dan niet met fiets of auto er op uit, zooals velen in marsch-tempo door het museum hollen — maar zich rustig den tijd gunnen; nu eens zich neervlijen in het gras, om blad en bloem te bewonderen in haar schoonen bouw; of vlinders en bijen bespieden in hun druk beweg, door God bekwaam toegerust tot hun werk; of de velerlei vogels volgen in hun vlucht; dan weer, gezeten aan den waterkant, zich verbazen over den rijkdom van planten en dieren, in allerlei formatie en kleur; of zich verlustigen in het kleurenspeel van den avondhemel en het woord uit Psalm 8 weerklinkt vindt in de harten: „Als ik Uwen hemel aanzie, het werk Uwer vingeren, de maan en de sterren, die Gij bereid hebt: wat is de mensch, dat Gij zijner gedenkt? en de zoon des menschen, dat Gij hem bezoekt?“ „O Heere, onze Heere, hoe heerlijk is Uw Naam op de gansche aarde!“

Als wij met onze kinderen langs den weg gaan en aan den hemel vertoont zich de regenboog, die altijd het kind opnieuw in vervoering brengt, hoe schoon is dan de gelegenheid om te spreken van de onveranderlijke trouw des Heeren, die naar Zijn belofte, zaaiing en oogst, en koude en hitte, en zomer en winter, en dag en nacht, nimmer doet ophouden, zoodat we in Hem gerust kunnen zijn.

Als we langs den weg gaan, en de wolken onheilspellend zich samenpakken, in koperen gloed gezet door de zon, die daar achter brandt, en het hart vervuld wordt met angst — hoe zal de vader als vanzelf wijzen op wat er in de wereld gaande is, vol dreigingen, van oorlog en revolutie, die God om onzer zonden wil over de volken brengt, maar waarin Zijn volk gescheepje in nood, omdat de Meester aan boord was!

Navolgers zullen we ook hierin hebben te zijn van onzen grooten Profeet, Die sprak van de muschjes, die verkocht werden twee voor een penning, maar toch niet van den hemelschen Vader vergeten; Die wees op de leliën des velds, bekleed met grooter heerlijkheid dan ooit Salomo had bezeten; hoe zou Hij Zijn kinderen dan niet veel meer bekleeden!; Die heenwijzend naar een stad, gelegen op een berg en van verre gezien wordt, Zijn discipelen wees op hun roeping in het midden der wereld; Die aan den zaaienden landman, aan den visscher in zijn bedrijf, aan den wijnstok en den vijgeboom de stof ontleende voor Zijn onder-richt!

Op één ding moge ik nog wijzen. Als de vader met zijn zoon langs den weg gaat, omsloten van de stilte, door niemand beluisterd — hoe schoon is dan de gelegenheid voor den zoon, om de vragen, die leven in zijn hart, de zorgen, die zijn jeugd versomberen, de twijfelingen, die zijn kinderlijk geloof doen wankelen — voor zijn vader uit te spreken; hoe vindt de vader dan gelegenheid om hem te spreken van de onwankelbare trouw van Gods Verbond, van de wondere zorg, die de Heere heeft voor Zijn kinderen, van de genade, die er in Christus is voor allen, die Hem vreezen: „Zoo hoog de hemel is boven de aarde, is Zijne goedertierenheid geweldig over degenen, die Hem vreezen; zoo ver het Oosten is van het Westen, zoo ver doet Hij onze overtredingen van ons; gelijk een vader zich ontfermt over de kinderen, ontfermt zich de Heere over die Hem vreezen“.

HUISMAN.

GRONINGER Brieven

Amice frater.

Wereld- en nationale politiek van onzen dag doen levendig denken aan den Franschen haan, symbool van den overmoed, den chantageclair, die zegt, dat hij met zijn kraaien de zon oproept.

Wij ontmoeten hem in „De vos Reinaerde“ en in den vogelepos van Rostand. Daar is misschien geen dier, dat in het bijgeloof en daardoor in de wereld-litteratuur zulk een groote plaats inneemt als de haan en zijn gekraai.

Het beest heeft er zelf geen schuld aan. De haan kraait, en we kunnen zeggen, dat hij des morgens vroeg daarmee den dageraad aankondigt.

Zijn gekraai is universeel, overal en altijd hetzelfde geluid, zij het met eenige variatie; de oecumenische beweging kan het niet tot symbool nemen, want die wil alle dieregehuiden tot één geluid doen samensmelten. En dat wordt een raar ding.

Het hanengekraai is nu eens een echt volapuk of esperanto. Vandaar dan ook het verhaal van den Groninger, die in een hotel in Parijs logeerend, gewekt werd door hanengekraai en toen verrukt uitriep: dat is het eerste woord Grönnigs, dat ik hier hoor.

In onze dialectische literatuur komt een gewestge-
noot voor, die, stokdoof geworden, deze klacht uit: hoe gaan de tijden achteruit: in mijn jeugd kraaiden de hanen, nu doen zij alleen maar meer den bek open.

Die doofheid zou de hiërarchie kunnen verbeelden. ten minste als Chesterton gelijk heeft, dat als de kerk den haan op den toren heeft doen plaatsen boven het kruis, dit de bedoeling heeft, den man, die Petrus' opvolger en plaatsvervanger van Christus hier op aarde zegt te zijn er steeds aan te herinneren, hoe Petrus eens zijn Heer verloochende. Hem dus tot verootmoediging te manen.

Ik vermoed, dat Petrus bij het hooren van hanengekraai aan zijn verloochening zal hebben gedacht. Maar de hiërarchie stopt de ooren dicht.

Het haantje op den toren der hiërarchische valsche kerk doet dan veel meer denken aan menschelijke heerschzucht en gedurige verloochening van het Woord des Heeren, zij het dan ook met veel vrome termen bedekt. Men denke slechts aan den overmoed der Roomse curie, die eerst den paus in de uitoefening van zijn ambt onfeilbaar maakte, en thans de Mariahemelvaart in de belijdenis zal vastleggen.

Consequenter in het kwade dan de gereformeerde hiërarchie, die een spel drijft met hetgeen zij eerst als goddelijke waarheden proclameerde.

Maar om tot den haan terug te keeren, het booze geweten van den mensch heeft zijn angsten in het gekraai van den haan gehoord. Maar men heeft tevens ook allerlei goeds er van verwacht.

In het bijgeloof heeft echter de voorstelling, dat de haan met zijn gekraai niet dan onheil wekt, de overhand. Hoewel ook de andere opvatting niet afwezig is. Het is dan de kleur van den haan die beslist: een zwarte kraait onheil, een witte zegen.

Het zal U niet vermoeien, hoop ik, als ik, mee in verband met hetgeen ik van den Franschen haan zei, enkele voorbeelden uit de wereldlitteratuur noem.

Shakespeare heeft, zooals gij weet, in den Hamlet, de eerste scène, beide opvattingen vermeld.

Als de geest opkomt, die een kwade tijding brengt, kraait de haan, en hij herinnert aan het geloof, dat dit een tijding is uit de onderwereld van booze geesten. Horatio zegt gehoord te hebben, dat het hanengekraai in elk geval den boozen geest waarschuwend aankondigt. En hier had men dan zulk een geval.

Maar Marcellus merkt op, dat de geest met het hanengekraai verdween. Als de haan kraait verdwijnen de booze geesten van den nacht.

Zoo ook in Goethe's „Faust“ als Oreas in den tweeden, Kessischen, Walpurgisnacht zegt: des Gebild des Wahns verschwindet schon beim Krähen des Hahns.

Maar hij voegt er aan toe: zulke sprookjes komen en verdwijnen weer.

De Kapucynen in Schiller's „Wallensteins Lager“ scheldt den grooten legeraanvoerder en zegt: hij kan het gekraai van den haan niet hooren. En dat wordt door den wachmeester bevestigd. De veldheer is wonderlijk geboren, zegt hij, en heeft zeer gevoelige ooren. Hij kan het miauwen der katten niet hooren, en schrikt bij het kraaien van den haan.

Ten slotte vertelt Mephistoteles nog van menschen, die gelijken op den haan, van welken men zegt, dat hij meent met zijn kraaien de zon te doen opkomen. Het beest zelf is zoo verstandig, zegt hij, er mee te wachten, tot de zon er is.

Maar — zoo gaat het met de humanisten van de vorige eeuw niet. Zij zijn als Chantageclair. Zij kraaien, en de zon komt op.

En het is merkwaardig, dat er geloovige christenen zijn, die ook dit gaan gelooven.

Ik herinner nu aan de liberalen der vorige eeuw, die een grondwet maakten en dan zeiden: wij bouwen een nieuwen staat. Daarom werd dat woord dan ook met een groote G geschreven.

Nu, wij weten thans heel goed, wat zoo'n grondwet beteekent.

Groen van Prinsterer heeft zijn best gedaan den humanisten van zijn tijd te waarschuwen, soms met

fellen spot, waarover zij dan woedend werden. Thans kraaien de humanisten in de U.N.O. en zij doen een wereld van vrede aanbreken. En de menschen gelooven.

Zij kraaien van rechten van den mensch, en dan zijn die er.

Zoo kraaide men hier van de Benelux, en heel de wereldpers jubelde.

En daarna kraaide men in Straatsburg van het Europeesch parlement en de Europeesche eenheid zal er zijn.

Een gelijk verschijnsel herhaalt zich nu in ons parlement, en socialist met onze christelijke vakvereenigingsmensen spreken van de nieuwe inrichting der maatschappij. Altijd weer Chantageclair: hij kraait, en doet de zon opgaan.

Welk een gevaarlijk misverstand leeft hier.

Het is dit, dat de mensch het staats- en maatschappelijk leven kan bouwen; een staat en een maatschappij naar zijn zin kan maken.

Daar is veel kwaad in het leven, maar de machtige organisatie, nu de bedrijfsorganisatie, zal het, grootendeels althans, bannen.

Men kraait van bedrijfsorganisatie, die alles ordelijk zal doen leven, en zij is er. Men kraait van medezeggenschap van den arbeider, en die is er.

Nu is het een redelijke begeerte, dat men gaarne een ordelijk maatschappelijk leven heeft. Maar geen organisatie is daartoe in staat, als de mensch niet naar Gods gebod gehoorzaam leeft.

Men wijst op de gilden, een organisatie, die in een bepaald tijdperk goed kon werken. Maar hoe groot was het bederf, toen in de achttiende eeuw de gebondenheid aan het Woord Gods allengs verdween?

Het egoïsme van wie de macht in handen hadden vierde hoogtij.

En het is begrijpelijk, dat de revolutiestorm deze diep bedorven bedrijfsorganisatie wegvaagde.

De Revolutie neemt echter een kwaad weg en geeft er een erger voor in de plaats. Toen was het: geen organisatie, geen enkele vereeniging in de maatschappij. Een ieder mensch vechte voor zichzelf, en drage het risico van die vrijheid, die ongebondenheid was.

En de liberale overheden vergaten hun roeping, in art. 36 onzer geloofsbelijdenis zoo schoon omschreven: dat de overheid de ongebondenheid der menschen keeren moet, opdat alles met goede ordinantie toega. De overheid maakt den staat niet en bouwt niet de maatschappij. Maar zij is er om het den menschen in allen levenskring mogelijk te maken in gehoorzaamheid aan Gods wil en wet te leven door zooveel mogelijk alle hindernis daartoe weg te nemen. Allereerst voor de kerk des Heeren, daarna voor het gezin en voorts in het maatschappelijk leven.

Het liberalisme meende den goddeloozen staat te kunnen bouwen.

Het had dit nog boven de huidige Revolutie voor, dat het de handen in elk geval van de maatschappij afhield, hoezeer de overheid daarbij ook in gebreke bleef.

Maar thans is er de socialist, die de maatschappij aangrijpt en een nieuwe samenleving bouwen wil door de macht van den staat.

Terecht heeft Churchill gezegd, dat het socialisme dit niet vermag. Het communisme wel, want dat doet een kleine bovenlaag in weelde leven ten koste van een slavernij, erger dan in een heidenschen staat. De heel oude maatschappij dus terug.

En de christelijke partijen zien wel het gevaar van zulk een staatsmacht, maar zij stellen daartegenover een gemaakte bedrijfsorganisatie, die zooveel mogelijk buiten overheidszorg blijft.

Alsof zulke bedrijfsorganisatie niet tot schrikkelijken dwang en kwaad, egoïstisch zoeken van het eigen belang ten koste van heel het maatschappelijk leven zou kunnen leiden.

Daar zijn enkele professoren geweest, die ernstig hebben gewaarschuwd. Zij wezen er op, dat de consument, buiten het bedrijf, de dupe wordt. En die waarschuwing kwam wel wat laat, maar was toch ook, zelfs naar de meening van minister van den Brink, niet heelemaal te onpas. Men gevoelt, dat de opstellers van de bedrijfsorganisatie voor het eigen bouwzel vreezen. Want, zeker, de bedrijfsschappen en voorts de productieschappen zullen straks zelve de verordeningen en wetten kunnen geven, maar — voorzichtig, voorzichtig. De socialist roepen: voorwaarts, al maar meer staatszeggenschap. Christelijke organisatiemannen keeren zich daar nog tegen.

Maar — had de heer Stufkens niet gelijk, toen hij zei, dat de overheid toch nauwlettend heeft toe te zien, en toen hij zijn critiek uitte op de souveriniteit in eigen kring, zooals die thans wel wordt gebruikt om de bedrijfsorganisatie aan te bevelen?

Men zegt, als ik daartegen ook waarschuw: maar gij zelf loofdet voorheen die souveriniteit in eigen kring. Ik wil er echter aan herinneren, dat ik die nooit anders gezien heb, dan als g e h o o r z a m h e i d in elken kring aan het Woord des Heeren, en den eisch voor de overheid, te waken, dat geen harer burgers verhandeld wordt, overal, waar hij leeft en werkt, den Heere te dienen naar Zijn Woord. En zoo handhaaf ik die meening nog.

Maar de gedachte, dat men door organisatie in een tijd van verlaten van het Woord Gods en het zegelend kraaien van den humanistischen haan een goede maatschappelijke inrichting bij wet in het leven